

Kako se rodi gospodična učiteljica

Izvajalci učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju smo veseli, ko učenci na koncu ure sprašujejo vodiča: »A to je bil pravi igralec? Je učiteljica tudi v resnici tako stroga? Sploh se nisem upal premakniti. Poglej, dobil sem spominek pridnosti za pravilni odgovor. Miha je bil poslan na osla, ker je imel umazane roke! Gospodična učiteljica me je pohvalila, da lepo pišem.«

Seveda so odzivi otrok različni in včasih drugačni od zapisanih, a to je že druga tema. Večinoma so obiskovalci učnih ur navdušeni nad dogajanjem v učilnici, ki se ves čas giblje na tanki meji med strahom in drznostjo, med uporabljanjem domišljije in togimi pravili.

Vsak izmed izvajalcev učnih ur ima drugačno pot do naziva »gospod učenik« ali »gospodična učiteljica«. Verjetno nam je vsem skupno to, da je nova vloga vplivala tudi na nas same. Prej ali slej se soočiš z vprašanjem, kakšen učitelj boš. Ker si v vlogi učitelja izpred približno stotih let, ne moreš biti sodoben pedagog, ki spodbuja različna mnenja in kreativno razmišljanje učencev. Ker si v resnici del družbe 21. stoletja, tudi ne moreš verjeti, da je za vzgajanje in discipliniranje otrok najboljši tepež, kakor je veljalo nekoč. Tako mora vsak učitelj najti nekakšno skladnost sedanjosti in preteklosti, v katero lahko verjamejo tako on kot njegovi učenci.

V muzeju sem začela delati kot vodička. Kot učiteljica lepopisa sem čez čas nasledila izredno strogo učiteljico in pred mano je bila težka naloga, da jo nadomestim. Vsaj tako sem sprva mislila.

Pred prvo izvedbo učne ure ima vsak učitelj poskusno učno uro s svojimi sodelavci. Nekakšen učiteljski izpit, bi lahko rekli. Čeprav na tako nagajive, neposlušne in predrzne učence ponavadi ne naletiš več, je to prvi preizkus, kjer vidiš, kako se obnašaš v novi vlogi. Da sem veliko manj strašna od svoje predhodnice, je bilo hitro jasno in tako sem se sprva trudila približati idealu stroge, neizprosne učiteljice.

Po začetnih poskusih vzpostavljanja *reda in discipline* s kaznimi in povzdigovanjem glasu sem morala najti drugačno rešitev. V želji po strogosti sem včasih spregledala stisko kakšnega učenca, predvsem pa nisem poslušala sebe, in če je bilo kaznovanja in kreganja pri uri preveč, se na koncu nisem dobro počutila. Ključen preobrat se je zgodil po izobraževanju, ki ga je muzej organiziral z igralcem, lutkarjem in režiserjem Branetom Vižintinom. Njegov takratni nasvet je še vedno z mano: »Ni ti treba kričati, loputati z vrati in delati stvari na silo. Govoriš jasno, imaš avtoriteto, otroci te poslušajo, to je to.« Takrat sem počasi nehala potencirati del igre, ki ni bil v skladu z mano, in najbolj smešno je, da ko sem postavila temelje na tem, kar mi je domače in v skladu z mojo naravo, mi je tudi vse drugo postalo lažje.

Najprej sem morala postati učiteljica, kakršna bi bila zdaj, v našem času, da sem lahko dodajala elemente preteklosti. Zdaj je kaznovanje le dodatek nečemu, ne bistvo učnih ur, ki jih izvajam. Ni mi treba biti strašna učiteljica, lahko pa se

"Kdo pozna kakšno rastlino, ki se začne s črko a?" "Gospodična učiteljica, taka rastlina je apokaliptus." (SŠM, fototeka, foto: Urška Boljkovac).

odločim in uporabim kako metodo, če je za to primerna situacija, in verjemite, v vsakem razredu se najde kandidat za kaznovanje. Preprosto zato, ker se sodobni človek ne vede po pravilih in predpisih, ki so veljali nekoč. Učencem se zdi tako nenavadno, da morajo stati, kadar govorijo, da so grajani, ker nimajo spetih las ali ker so sosedu v dobri veri nekaj prišepnili.

Več izvedenih ur in različnih slušateljev prinese učitelju več izkušenj, a vedno se najde kak učenec, ki ima novo izvorno idejo. Ponavadi učitelj deli znanje med svoje učence, a tisti, ki ste učitelji, dobro veste, da vas učenci naučijo nove in nove stvari. Kot učiteljica lepopisa sem slišala imena zelo zanimivih rastlin na črke a, e in i. Kot so na primer afrodisiak, ikebana, enolončnica in moja najljubša – apokaliptus. Eksotična in silno pogubna rastlina je to, menda. Kot učiteljica računstva sem dobila prepričljiv odgovor, da kimavec, staro ime za mesec september, prihaja iz dejstva, da gremo septembra v šolo, kjer moramo vneto kimati učiteljici. Učencem res ne zmanjka idej, ob katerih je učiteljeva resnost velikokrat na preizkušnji.

Ko pogledam nazaj, bi rekla, da mi je sedaj lažje manevrirati med različnimi vzgojnimi prijemi ter se prilagoditi skupini. Ne manjka graj niti pohval. Najlepši občutek je, ko nekdo, ki je na začetku klepetal, bil nemiren ali je celo namerno izzival in bil zaradi svojega vedenja kaznovan, sprejme igro in do konca ure vneto sodeluje. Ali ko pohvališ nekoga, za katerega veš, da ga je zelo strah, a proti koncu ure vendar dvigne roko in samozavestno odgovori.

*"Na vsaki šibki je deset kroglic, to je ena desetica."
(SŠM, fototeka, foto: Urška Boljkovac).*

Kljub prepričanju nekaterih in vprašljivemu slovesu učnih ur v stilu: »Ko te bodo topli in ustražovali, boš videl, kako je bilo včasih grozno v šoli,« je namen učiteljev v Slovenskem šolskem muzeju, da učenci na prijeten način spoznajo staro šolo ter da se v muzej z veseljem še kdaj vrnejo. Seveda je del izkustva tudi upoštevanje pravil, preživljanje kazni in spoštovanje avtoritete učitelja nekoč. Vse to pripomore, da je izkustvo res močno in ostane v spominu še dolgo časa.

Za konec bi lahko napisala kakšen pameten zaključek o tem, kako je dobro izhajati iz sebe, karkoli že delaš, in da se ne smeš bati poskusiti česa novega in vse bi bilo res. Pa vam bom namesto tega raje dala sledeč nasvet: Pazite se apokalip-tusa! Ako ga zagledate, urno odvrnite oči od njega, zaprite usta, da ne vdihnete strupenega vonja, s prsti si zatisnite nos in se ga ognite v velikem loku ter pojdite naravnost v šolo, da ne zamudite znanja, ki potrpežljivo čaka na vas.

Mateja Pušnik, gospodična učiteljica *Terezija Zvon*
(učne ure Lepopis, Računstvo, Stara šola za najmlajše)